

MÜSTƏQİLLİYİMİZ ƏN BÖYÜK SƏRVƏTİMİZDİR

Şərqdə ilk demokratik dövlət olan Azərbaycan 1991-ci ildə yenidən dövlət müstəqilliyini bərpa etdi və həmin vaxtdan 28 may "Respublika Günü" kimi qeyd olunmağa başladı.

Ümummilli lider Heydər Əliyevin 2001-ci ilin 9 noyabrında Dünya azərbaycanlılarının I qurultayında dediyi **"Mən həmişə fəxr etmişəm, bu gün də fəxr edirəm ki, mən azərbaycanlıyam!"** sözləri xalqın qürur mənbəyinin parlaq təəcəssümüdür. Onun böyük uzaqgörənliklə ifadə etdiyi "bizim hamımızı birləşdirən, həmrey edən azərbaycançılıq ideyasıdır, azərbaycanlılıqdır", fikri xalqımızın yüksəliş yollarında qazandığı uğurlara hər zaman mənəvi dəstək olmuşdur. Ümummilli liderin ruhunun ifadəsi olan bu sözlər həqiqətən hər bir azərbaycanlının qürur mənbəyidir.

H.Əliyev Azərbaycan Xalq Cümhuriyyətinin ənənələrinə sadıq qalaraq dövlət müstəqilliyimizin qorunması, demokratik, hüquqi, dünyəvi dövlətin bərqərar olması, vətəndaş cəmiyyəti quruculuğunun daha da inkişaf etməsi yolunda var qüvvəsini sərf etmişdi. Bu gün Heydər Əliyevin yaratdığı yeni Azərbaycan dövlətinin inkişafı Azərbaycan Respublikasının Prezidenti cənab İlham Əliyev tərəfindən böyük uğurla davam etdirilir.

1918-ci ilin 28 may tarixində Məmmədamin Rəsulzadə və onun silahdaşlarının mübarizəsi nəticəsində qurulmuş, Şərqdə ilk demokratik respublika, Azərbaycan Xalq Cümhuriyyəti hüquqi dövlət olaraq öz milli hökumətini qurdu və fəaliyyətə başladı.

Azərbaycan Milli Şurası özünün ilk tarixi iclasında Azərbaycan Xalq Cümhuriyyətini yaratdı və Azərbaycan dövlətinin müstəqilliyini rəsmən elan etdi. Çətin bir vaxtda dövlət idarəçiliyinə başlayan Azərbaycan Xalq Cümhuriyyəti ilk olaraq özünün müvəqqəti hökumətini yaratdı. Bu müvəqqəti hökumət əvvəl Tiflisdə, sonra isə Gəncədə fəaliyyət göstərdi. Azərbaycan Demokratik Respublikasını ilk olaraq rəsmən tanıyan 4 iyun 1918-ci ildə Türkiyə oldu. Az müddət ərzində müstəqilliyimiz bir sıra dövlətlərdə də tanındı. İyunun 21-də (bəzi mənbələrdə 24 və ya 27 iyun tarixləri göstərilir - P.M.) hökumət bayrağımızın təsviri haqqında qərar verdi. Qərarla göstərilirdi: **"Üstündə qırmızı fonda ağ səkkizguşəli ulduz və aypara təsviri olan qumaş Azərbaycanın bayrağı kimi təsdiq edilsin"**.

1918-ci ilin sentyabr ayında Türkiyə ordusunun köməkliyi ilə Bakı daşnaklardan və rus hərbiçilərindən təmizləndikdən sonra müvəqqəti milli hökumət Gəncədən Bakıya köçdü. O zaman ölkə böhran şəraitində idi. Sosial və iqtisadi fəlakət getdikcə daha da dərinləşirdi. Bir tərəfdən də inqilab dalğaları Bakını ağışına almışdı. Bakı dəniz kimi çalxalanırdı.

Görkəmli tarixçi İqrar Əliyev və Elmar Məhərrəmovun 2008-ci ildə nəşr olunmuş "Azərbaycan Respublikasının Dövlət Rəmzləri" adlı kitabında oxuyuruq: **"1918-ci ilin oktyabr ayının 30-da Türkiyə ilə Antanta arasında Birinci Dünya müharibəsinin sonuna yaxın imzalanan Mudros (Mondros) müqaviləsinə əsasən türk qoşunları Azərbaycanı tərk etməli, müttəfiq qüvvələr tərəfindən Bakının tutulmasına mane olmamalı idilər. Azərbaycan ərazisi üzərində səlahiyyət mandatı almış ingilislər isə ilk bəyanatlarında Azərbaycan**

hökumətini tanımadıqlarını bildirmiş və bu hökuməti Türkiyənin intriqasından yaranmış bir qurum kimi qiymətləndirmişlər".

Bu bəhanələrin qarşısını almaq və milli hökumətin tanınmasına nail olmaq üçün M.Ə.Rəsulzadənin təklifi ilə Dövlət bayrağının dəyişdirilməsi qərara alındı.

1918-ci il noyabrın 9-da Bakı şəhərində Fətəli xan Xoyskinin sədrliyi ilə Nazirlər Kabinetinin iclası keçirildi və burada milli Dövlət bayrağının dəyişdirilməsi haqqında aşağıdakı qərar qəbul edildi: **"yaşıl, qırmızı və mavi rənglərdən, ağ aypara və səkkizguşəli ulduzdan ibarət olan bayraq milli bayraq hesab edilsin"**. Dövlətin rəsmi dili türk dili elan edildi və Azərbaycan hökuməti tərəfindən verilən qərarlar əsasında ali dövlət orqanları yaradıldı və müxtəlif sahələr üzrə islahatların həyata keçirilməsinə başlandı.

Cəmi 23 ay fəaliyyət göstərmiş Azərbaycan Xalq Cümhuriyyəti az bir vaxtda milli ordunun yaranmasını həyata keçirdi və daha sonra milli manatını, milli bankını yaratdı. Azərbaycan Xalq Cümhuriyyəti ilk dəfə olaraq ölkədə azad seçkilərin keçirilməsinə və bu seçkilərdə qadınların da səsvermə hüququna malik olmasına nail oldu. Ölkənin gələcəyini təmin etmək məqsədilə, bütöv Azərbaycan dövlətinin yaranması və qorunması üçün iqtisadi islahatlara başlandı. Azərbaycan Xalq Cümhuriyyətinin 23 aylıq fəaliyyəti dövründə ən böyük xidmətlərinin biri də 1919-cu ilin 1 sentyabrında Azərbaycan parlamentinin çıxardığı qərara əsasən Bakıda Dövlət Universitetinin yaradılması oldu. Bundan başqa Azərbaycan hökuməti ölkənin qəzet və jurnallarının, xüsusilə də milli mətbuatın nəşr edilməsi işinin və tirajının artırılması, ölkədə kitabxana və muzeylərin yaranması, körpələr evi və bağçaların açılması, həmçinin, təhsil məsələsinə qaldırdı. Əhalinin pensiya təminatı, sosial yardımına da vacib məsələlərdən idi. Tez bir zamanda ölkədə onlarla kitabxana və muzey fəaliyyətə başladı. Həmin ərəfədə **"İSTİQLAL"** muzeyi yaradıldı.

1920-ci ilin məlumatında qeyd olunur ki, 95.000 nüsxə kitab fondu olan 11 kitabxana fəaliyyət göstərirdi. Bundan başqa ölkədə incəsənətin, ümumiyyətlə mədəniyyətin inkişaf etməsində milli teatr sənətinə, poeziyaya, dramaturgiyaya və digər sahələrə diqqət artırılması nəzərə alındı.

Yaradıcılıq və quruculuq işlərinin aparıldığı bir zamanda ölkədə hərəmçilik davam edirdi. Yeni yaranan hökumət hələ ki, bu hərəmçiliyin qarşısını almaqda çətinlik çəkirdi. Bolşeviklərin inqilabi hərəkatları gücləndikcə ölkədə çaxnaşma daha da artmağa başlamışdı. Azərbaycan Xalq Cümhuriyyəti ölkənin neft ölkəsi olduğunu nəzərə alaraq daha diqqətli olmağa çalışır və dövləti hər an baş verə biləcək təxribatlardan qorumağa çalışırdı.

Azərbaycan Xalq Cümhuriyyətinin müstəqilliyini bir sıra dövlətlərin tanımına baxmayaraq, ölkədə gedən proseslər bolşeviklər hərəkatının güclü olduğunu göstərirdi. Ölkəyə həm daxilədən, həm xaricdən müdaxilələr çox idi. Nəhayət, 1920-ci ilin aprel ayında təxribat nəticəsində bolşeviklər Azərbaycan Xalq Cümhuriyyətini devirə bildilər və Azərbaycanı tez bir zamanda yaratdıqları sovetlər birliyinin tərkibinə daxil

etdilər. Beləliklə, respublikamız müstəqilliyini itirməklə 70 il Sovetlər birliyinin tərkibində müstəmləkə olaraq qaldı. Azərbaycan bu birliyin tərkibində olan on beş respublikadan biri idi. Bir vaxtlar sovet rejiminin ağır qadağaları dövründə Azərbaycan başqa ölkələrlə informasiya blokadası şəraitində yaşayırdı. Bu gün səsimizi dünyanın əksər ölkələrinə yaya bilirik. Dünyanın 70-dən çox ölkəsinə səpələnərək diaspor yaratmış həmvətənlərimiz xalqımızın mədəniyyətini ləyaqətlə yayır, təbliğ edirlər. 23 ildən çoxdur ki, Azərbaycan müharibə şəraitində yaşayır. Buna baxmayaraq ölkəmiz sürətlə inkişaf edir. Ölkə başçısı cənab İlham Əliyev xarici dövlətlərlə siyasətimizi uğurla davam etdirir, Azərbaycanın beynəlxalq aləmdə nüfuzunun artmasına nail olur.

Məlumdur ki, 1987-ci ildə mənfur qonşularımız olan erməni millətçiləri hər zaman olduğu kimi torpaqlarımızı zəbt etmək, sərvətimizə sahiblənmək məsələsinə yenidən qaldırdılar. Azərbaycanla Ermənistan arasında yaranan qarşıdurma getdikcə dərinləşdi və müharibə dərəcəsinə çatdı. Getdikcə dərinləşən böhran SSRİ-nin tərkibində olan digər respublikalara da təsirini göstərdi. Sovetlər birliyinin dağılması səbəbindən respublikalar bir-birinin ardınca SSRİ-nin tərkibindən çıxdılar.

Azərbaycan bu ərəfədə 1918-ci ildə Xalq Cümhuriyyətinin yaratdığı müstəqilliyi yenidən əldə etməyə təşəbbüs göstərdi. Nəhayət, 1990-cı ilin 29 noyabr tarixində Azərbaycan müstəqilliyini bərpası uğrunda mübarizəyə qalxdı. 1990-cı ildə ölkədə baş verən "20 yanvar" hadisəsi, 1991-ci ildə "Qarakənd üzərində vertolyot qəzası", 1992-ci ildə "Xocalı faciəsi" o illərdə Azərbaycana rəhbərlik edənlərin səriş-təsizliyini bir daha göstərdi. Ölkəni bu ağır bəladan xilas etmək üçün xalqın tələb və təkidi ilə yenidən Azərbaycan rəhbərliyinə dəvət olunan ümummilli lider Heydər Əliyev öz qayıdışı ilə ölkəni çətin vəziyyətdən çıxarmaq yolunda işə başladı.

1998-ci ildə Azərbaycan Xalq Cümhuriyyətinin yaranmasının 80 illik təntənəli yubileyində Azərbaycan Respublikasının Prezidenti, ümummilli lider Heydər Əliyev öz çıxışında demişdir: **"Azərbaycan Xalq Cümhuriyyəti az bir müddət yaşayıbdır. Ancaq o, XX əsrdə Azərbaycan xalqının həyatında tarixi bir mərhələ olub və xalqımızın gələcəyinin, müstəqilliyinin, suverenliyinin təməlini qoyubdur"**.

Azərbaycan Xalq Cümhuriyyətinin ənənələrinə həmişə sadıq olmuş Heydər Əliyevin müstəqilliyimiz üçün əldə etdiyi nailiyyətləri cənab Prezident İlham Əliyev böyük əzmlə davam etdirir.

Bu gün Azərbaycanda qeyd olunan "Respublika Günü" xalqımızın böyük ruhla və qürur hissi ilə yaşadığı bir bayramdır.

İnanırıq ki, tezliklə işğal altında olan torpaqlarımız Ali Baş Komandanın rəhbərliyi ilə azad olacaqdır. O zaman xalqımız bu bayramı Qarabağ torpağında da qeyd edəcəyik. O gün uzaqda deyil. Bayramınız mübarək olsun, əziz xalqımız!

Pərixanım MİKAYILQIZI,
Azərbaycan Respublikası Prezidentinin
İşlər İdarəsinin Siyasi Sənədlər Arxivinin
şöbə müdiri.